

Sygn. akt IV CSK 119/07

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Z. O.N.
przy uczestnictwie R. O. i in. -
o sprostowanie aktu małżeństwa,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 26 września 2007 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego w S.
z dnia 13 października 2006 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w S. postanowieniem z dnia 13 października 2006 r. oddalił apelację wnioskodawczynie od postanowienia Sądu Rejonowego w C. z dnia 8 czerwca 2006 r., którym ten Sąd oddalił wniosek o sprostowanie aktu małżeństwa, sporządzonego przed Kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego w C. w dniu 26 sierpnia 1972 r. za nr [...] – w ten sposób, żeby nazwisko „N.”, napisane w tym akcie w rubryce „IV.3. nazwisko noszone po zawarciu małżeństwa przez dzieci”, zastąpić nazwiskiem „O. – N”.

Sąd ustalił, że wnioskodawczynie urodziła się 18 sierpnia 1951 r. K. jako córka Z. O. W 1972 r. zawarła związek małżeński z H. N. i przyjęła nazwisko męża „N”. Takie też nazwisko miały nosić dzieci urodzone z tego związku.

Decyzją Starosty C. z dnia 2 sierpnia 1999 r. zmieniono nazwisko wnioskodawczynie noszone po zawarciu małżeństwa z „N.” na „O. – N”. Ponadto, postanowieniem Sądu Rejonowego w C. z dnia 30 września 1999 r. sprostowano akt urodzenia wnioskodawczynie oraz akt małżeństwa przez zastąpienie nazwiska „O.” nazwiskiem „[...] O”.

Na gruncie tych ustaleń Sąd Okręgowy wyraził pogląd, że sporządzony akt małżeństwa wnioskodawczynie nie zawiera wadliwości, o której mowa w art. 31 ustawy z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. 2004 r., Nr 161, poz. 1688 ze zm., dalej: „a.s.c.”). W rubryce „IV.3.” przytacza nazwisko dziecka „N.” zgodnie z treścią oświadczenia wnioskodawczynie oraz jej męża.

Skarga kasacyjna wnioskodawczynie - oparta na podstawie pierwszej z art. 398³ § 1 k.p.c. - zawiera zarzut naruszenia art. 31 a.s.c., i zmierza do uchylenia zaskarżonego postanowienia oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że wnioskodawczynie małżeństwo z J. N. zawarła w 1972 r., a więc po wejściu w życie kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Warto zauważyć, że w poprzednim stanie prawnym (w czasie obowiązywania kodeksu rodzinnego z 1950 r.) prawo stanowiło jako regułę, że

żona przybiera nazwisko męża, zezwalało jej jednak na przybranie nazwiska złożonego, utworzonego z nazwiska, które nosiła przed zawarciem małżeństwa, i z nazwiska męża (art. 16).

Kodeks rodzinny i opiekuńczy w art. 25 (w brzmieniu obowiązującym w 1972 r. - sprzed nowelizacji z 1975 r.) rozszerzył ten dotychczas wąski zakres możliwości, stanowiąc, że wprawdzie w braku wypowiedzenia się w tym względzie przy zawarciu małżeństwa żona przybiera nazwisko męża, może jednak złożyć wówczas oświadczenie bądź a) o zachowaniu dotychczasowego swojego nazwiska, bądź też b) o zachowaniu dotychczasowego nazwiska z dodaniem do niego nazwiska męża.

Reasumując, w art. 25 k.r. i op. należy przede wszystkim rozróżnić między dotyczącymi nazwiska małżonków skutkami zawarcia małżeństwa, jakie powstają *ex lege*, a takimi skutkami opartymi na oświadczeniu lub oświadczeniach nupturientów. Z mocy samego prawa, w braku oświadczenia w tym względzie, żona przybiera nazwisko męża (art. 25 § 1 *in fine*). Jest to wprawdzie rozwiązanie tradycyjne, które jednak daje kobiecie możliwość odmiennego uregulowania sprawy nazwiska w drodze odpowiedniego oświadczenia.

Kodeks rodzinny i opiekuńczy utrzymał jako zasadę, że dziecko z małżeństwa nosi nazwisko męża matki, zezwala jednak małżonkom na wybranie dla dzieci nazwiska żony w dwóch wypadkach, mianowicie, jeżeli żona zachowała swoje dotychczasowe nazwisko, bądź jeżeli żona przybrała przy zawarciu małżeństwa nazwisko złożone.

Wybór dla dziecka nazwiska żony wymaga złożenia przez małżonków oświadczenia o takim wyborze przy zawarciu małżeństwa (art. 88 § 1).

Już z samej stylizacji przepisu wynika, że małżonkowie nie mogą uregulować sprawy w ten sposób, iż dzieci „diedziczą” dotychczasowe nazwisko żony, jeżeli ona nie zachowała tego nazwiska.

Reasumując, dziecko nazwisko matki może nosić tylko wtedy, gdy małżonkowie zgodnie przy zawarciu małżeństwa oświadczyli, iż dzieci urodzone z małżeństwa nosić będą nazwisko żony (art. 88). Oczywiście, złożenie takiego oświadczenia wchodzi w rachubę tylko wtedy, gdy żona bądź zachowała swoje nazwisko, bądź dodała do niego nazwisko męża (art. 25).

Z treści art. 25 § 1 k. r. i op. oraz art. 88 § 1 k.r. i op., w brzmieniu obu tych przepisów sprzed nowelizacji z 1975 r., wynika, że w razie niezłożenia oświadczenia w sprawie nazwiska żony przybiera ona nazwisko męża, a dzieci będą nosić nazwisko ojca.

Akty stanu cywilnego, stanowiące rejestrację zdarzeń, które prawo nakazuje rejestrować, mają charakter wpisów deklaratoryjnych, a nie konstytutywnych.

Zgodnie z art. 50 ust. 1 pkt 6 Dekretu z dnia 8 czerwca 1955 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. Nr 25, poz. 151 ze zm.), obowiązującym w chwili zawarcia związku małżeńskiego przez wnioskodawczynię, w akcie małżeństwa wymienia się oświadczenie żony o nazwisku, które nosić będzie po zawarciu małżeństwa, a w wypadku gdy żona zachowuje swoje dotychczasowe nazwisko albo dodaje do niego nazwisko męża - oświadczenie małżonków o nazwisku dzieci zrodzonych z tego małżeństwa. Inaczej mówiąc, nazwisko, które będzie nosiła żona, oraz nazwisko, które będą nosiły dzieci pochodzące z małżeństwa, wpisuje się do aktu małżeństwa na podstawie oświadczeń złożonych zgodnie z art. 25 § 1 i art. 88 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w brzmieniu sprzed nowelizacji z 1972 r.

Możliwe jest sprostowanie aktu cywilnego w razie błędnego lub nieścisłego jego zredagowania (art. 31 i 33 a.s.c.). Sprostować jednak można tylko to, co było błędne od początku, tj. w dacie sporządzenia aktu (*ex tunc*); natomiast późniejsze zmiany poszczególnych elementów stanu cywilnego (*ex nunc*) zarejestrowane są z reguły w formie wzmianek dodatkowych, wyjątkowo zaś dopuszczalne jest ustalenie treści aktu stanu cywilnego, jeżeli akt unieważniony ma być zastąpiony nowym aktem, jak również sporządzenie nowego aktu urodzenia, przy jednoczesnym skreśleniu dotychczasowego, w razie orzeczenia przysposobienia (art. 32 pkt 1 i art. 49 ust. 1 a.s.c.).

Z błędem w akcie stanu cywilnego mamy do czynienia jedynie wówczas, gdy w dacie jego sporządzenia pewien element jego treści wpisany został nieprawidłowo, tj. niezgodnie z prawdą obiektywną istniejącą w tej dacie. Z nieścisłością zaś - gdy istniejący w akcie zapis nie oddaje w pełni obiektywnego stanu rzeczy, który istniał w chwili jego sporządzenia i podlegał wpisowi.

Reasumując, późniejsze zmiany poszczególnych elementów stanu cywilnego lub innych danych wynikających ze zdarzeń późniejszych ze skutkiem ex nunc są jedynie rejestrowane w formie wzmianek dodatkowych, nie mają jednak nic wspólnego ze sprostowaniem przewidzianym w art. 31 a.s.c., nigdy nie mają znaczenia konstytutywnego i w szczególności nie wywierają skutków ex tunc.

Wychodząc z powyższych założeń niepodobna przyjąć, aby podnoszone w skardze kasacyjnej okoliczności dotyczące nazwiska wnioskodawczyni dały podstawę do sprostowania, w trybie art. 31 a.s.c., jej aktu małżeństwa, w rubryce „IV.3. nazwisko (..) dzieci”, poprzez zastąpienie napisanego w tym akcie nazwiska „N.”, nazwiskiem „O. – N”. Skarżąca bowiem nawet nie twierdzi, że składała oświadczenie, iż zachowuje swoje dotychczasowe nazwisko albo dodaje do niego nazwisko męża. W konsekwencji prowadzi to do wniosku, że w akcie jej małżeństwa, w rubryce „IV.3. nazwisko (..) dzieci”, prawidłowo napisano „N.”, czyli nazwisko ojca. Tej treści zapis znajduje podstawę prawną, jak już wskazano, w art. 25 § 1 k.r. i op. oraz art. 88 § 1 k.r. i op., w brzmieniu obu tych przepisów sprzed nowelizacji z 1975 r., a co za tym idzie, zapis ten nie jest wynikiem błędu lub nieścisłości w rozumieniu art. 31 a.s.c.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w postanowieniu.